

Razvoj teče

V skupščini SFRJ poteka ves marec usklajevanje stališč in mnenj o prvem delu novega srednjeročnega razvojnega načrta. Odbori Zbora republik in pokrajin razpravljajo o skupnih interesih in ciljih družbenega in ekonomskega razvoja Jugoslavije.

Oba zbora Zvezne skupščine sta ob koncu februarja ocenila, kako smo izpolnjevali srednjeročni načrt v obdobju od leta 1971 do 1975. Ta ocena pove predvsem to, da v preteklem obdobju nismo posvetili dovolj pozornosti razmerjem med družbenim in gospodarskim razvojem Jugoslavije. Ko gremo v novi srednjeročni načrt, hočemo tem razmerjem dati veliko globlji poudarek. Mnogi načrta v naši preteklosti so boleli prav zaradi neusklajenosti med cilji in interesi splošnega družbenega razvoja pa med pragmatično ekonomijo, ki je pogosto hotela biti sila nad družbo in nad skupnostjo delovnih ljudi. Sele

zdej, ko lahko z vsejšim ugotavljamo, da naposled vendarle samoupravne sile prevzemajo taktirko v našem družbenem življenju, smo priča tudi omenjeni spremembi v načrtovanju.

V minulem petletnem obdobju smo sicer napredovali, vendar ne tako hitro, kot je bilo v načrtu. V menjanju strukture gospodarstva nismo naredili tistega preobrata, ki smo ga napovedovali in tudi v menjavah smo mislili. Stopnja rasti družbenega proizvoda je bila na ravni, ki jo lahko primerjamo z državami sveta za vzajemno gospodarsko pomoč in skoraj dvakrat večja od rasti v razvi-

tih kapitalističnih državah. Gospodarska recesija v slednjih je naš razvoj precej zavrla. Razvite kapitalistične države so z različnejšimi ukrepi zapirale vrata uvozu in pri tem povečevale pritisk izvoza.

Po vsem tem je na dlani, in sestavljali srednjeročnega plana zdaj tudi enoglasno poudarjajo, da morajo načrta in z njimi ves gospodarski sistem temeljiti na razvoju družbeno-ekonomskih odnosov kot jih utemeljuje, podpira in sankcionira nova ustava. Samo od rasti socialistično-samoupravnih odnosov je odvisno ali bomo v naslednji petletki zares skladneje in hitreje razvili proizvodne sile in družbeno produktivnost dela. Odnosi so pogoj za vse tiste cilje, ki so se našemu gospodarstvu — če smo jih pojmovali in uresničevali zgolj praktično — tako rabi izmikal: to velja za vsa stabilizacijska prizadevanja, za doseganje skladnejše proizvodne strukture in porabe, za naš napredek v mednarodni delitvi dela in za vse drugo. Samo trdna vednost, da naš dejanski razvoj temelji na družbeni preobrazbi, nas lahko odvede naprej.

Značilnosti novega načrta

V novo razvojni obdobje stopamo v povsem drugačnih okoliščinah kot leta 1971. Zdaj smo v obdobju, ko še ni končan prehod iz enega ustavnega sistema v drugi. V praksi pa še ne moremo čisto dosledno držati vsega zapisanega, tudi pri planiranju ne. Še zmerom se včasih uveljavljajo interesi posameznih območij kot pa interesi vse skupnosti.

To se je pokazalo že ob samem začetku razprav o prvem delu razvojnega načrta. Zvezni izvršni svet je v osnutku plana predvidel, naj bi dosegli 7 odstotno stopnjo rasti družbenega proizvoda na leto. Razvojni načrti republik in pokrajin predvidevajo nekoliko višje stopnje rasti. Vprašanje pa je, če je stopnja 7 odstotkov dosegljiva in če je v skladu s tisto splošno opredelilivjo, da oblikujemo plan stabilizacije in dejanskih možnosti, ne pa zgolj plan želja. Kako drage ugetnejo biti takšne želje, nas med drugim uti sedanja neustrezna gospodarska struktura, ki jo vlečemo za seboj že več let in pa pasivna plačilna bilanca. Razgibana gospodarstva rast, kot jo predvideva sedanjí osnutek, in ki jo nekatere delegacije, med njimi tudi slovenska, jemljejo s pridržkom, je približno za 1 odstotek višja od uresničene v zadnjem petletnem obdobju. Pri tem ne gre pozabiti, da smo v minulih letih dosegali 6-odstotno gospodarsko rast v razmerah konjunkturalne inflacije. Gospodarska rast, če jo zastavimo na 7 odstotkov letno, bo terjala od našega gospodarstva zelo dinamičen izvoz. Industrija, ki bi proizvajala za ta izvoz, pa se glede na sedanjo strukturo gospodarstva lahko hrani pretežno iz uvoza. Tu pa se srečamo z omejitvami plačilno-bilancnih možnosti, ki so skrb vse skupnosti. Čeprav v prid 7-odstotni stopnji govori podatek, da imamo veliko neizkoriščenih zmogljivosti, se vendar kaže ta argumentacija za zdaj prešibka. Soglasje še ni doseženo.

Po obravnavi drugega in tretjega dela novega srednjeročnega načrta bodo delegati ponovno preučili, koliko je takšna 7-odstotna gospodarska rast zares realna. Visoka stopnja sama po sebi, tudi če je zapisana v planu, namreč še ni zagotovilo za dejanska stabilizacijska gibanja in za vse tisto pozitivno, kar izhaja iz takšnih tokov.

Postali sta težni. Zeleli sta poklicati natakarka, tega smenila pa od nikoder. Ko sta ga vendarle zagledali in začeli kritični z rokami, da bi ga priklicali, se je možak mirno priključil skupini, ki je stala ob šanku in začel klepetati. »Kakšna nesramnost!« je ogorčeno izjavila napudrana pjavolaska.

»Nesramno govedzalo,« je še bolj vroče krivno pristavila rjavolaska.

Natakark pa je še naprej hladnokrvno kramljal s svojimi mi znanici o tem in onem. »Če bi bila jaz direktor,« je rekla napudrana pjavolaska, »bi mu že pokazala. Le kaj si misli, da je tukaj zato, da klepeti s prijatelji ali zato, da streže!«

Prijatelji si nista mogli kaj, da ne bi precesali vseh nesramnosti, ki se dandanes dogajajo. »Pomisli, skočim iz službe k frizerki, tam pa čakam, da mi gredo lasje pokonci. Pride gospa — ta pa ta — ki jo vzamejo naprej. Pride prijateljica in začne neskončen pogovor o svojih znanoin, ti pa čakaj,

govem mnenju skupnega po-mena za vso Jugoslavijo, to je za njen stabilnejši razvoj, za izboljšanje plačilne bilance, za zagotovitev širšega vključevanja v mednarodno delitev dela ter za smotno zamenjavo uvoza in spodbujanje izvoza. Te dejavnosti naj bi bile energitika, agroindustrijski kompleks, surovine, strojna industrija, magistralne komunikacije in pa tujski turizem. Tudi pri tem se seveda postavlja vprašanje, ali ni šest priorititetnih dejavnosti, za katerih razvoj naj bi skrbele vse republike in pokrajine, nekoliko preveč. Zmanjšanje števila prednostnih dejavnosti bi namreč poleg drugega omogočilo širšo mobilizacijo vseh delovnih ljudi za uresničevanje dogovorjenega. Šest dejavnosti je začetek pri izvajanju zastavljenih ciljev in tudi za spajanje in pravčasno ukrepanje, če pride do odstopanj. S premenljivim zavzemanjem pa razvijanje vseh dejavnosti pa so lahko nekatere že vnaprej oboje ne na neupšah ali pa kvečjemu na polovičen uspeh. Eha od inacije, glede prednostnih dejavnosti, ki pa jo bodo delegacije še podrobno proučile, je ta, da bi bile v krogu dejavnosti, ki so skupnega pomena in najbolj prispevajo k iz-

bolšanju gospodarski razmer, le tri, in sicer: energetika, agroindustrijski kompleks in magistralne zveze. Vse ostale pa samo tedaj, če z njimi smotno nadomeščamo uvoz in smotno povečujemo izvoz.

Toda, naj se skupščinske razprave končajo tako ali drugače, tudi če bodo najdene najboljše rešitve — in verujemo, da bo tako — bo izvedba orjaskih nalog, ki jih terjajo bodoči srednjeročni načrt, odvisna predvsem od organizirane delavске pobude. Samo v tej naraščajoči samoupravni pobudi vidi danes Jugoslavija silo, vidi urejen družbeni in gospodarski sistem, ki bo kos stihiji tehnobirokratskih in liberalističnih prijemov v naši ne še tako oddaljeni preteklosti, kos pa bo tudi vsem objektivnim težavam. Že ob sestavljanju srednjeročnega načrta je dobro vidno, da je samoupravna pobuda domača se storila konec delu in poslovanju, kakršno nas je obvezovalo izza kapitalističnih in statističnih časov. Samo v razvoju družbenih in proizvodnih odnosov je pogoj uspeha. Tu notri se začelja rast novih tovarn, narodnega dohodka, storinosti, standarda, vsestranske učinkovitosti našega združenega dela.

JN — ZK

Povsem vsakdanja zgodba

»In veš, kaj mi je rekel?« »Kdo?« je vprašala zgrožena poslušalka, zgrožena nad tem, da je njeni prijateljici sploh kdo kaj rekel.

»No, tisti, debeli nadutež, ti isti inženir, šef planskega oddelka.«

Ko sta obe prijateljici dobrobrali tega naduteža, kratkohladičnika, debelogačnega zadreža, ki sedi od jutra do večera v službi, je napudrana pjavolaska natakarku svojo grozno zgodbo. Z najglobljim občutkom gnusa je povedala, da jo je možak prošil, če bi mu bila pripravljena natipkati krajši dopis, in to v trenutku, ko je pričakovala, da jo bo poklical njen Janez.

»Seveda si odklonila?« ji je pomagala rjavolaska.

»Seveda. Povedala sem mu, da nisem plačana za to, da bi tipkala še njemu.«

»Kaj pa tvoj šef, ali te še tako gnjavi s tipkanjem svojih materialov?«

»Ne, sedaj je odnehal. Ko sem mu povedala, da za tako plačo ne mislim cele dneve tipkati, si dopise in poročila raje tipka sama.«

Se dolgo sta se pogovarjali o tem, kako se za tako majhne plače res ne spleča delati, kako sta revji, kako ju izkoriščajo, saj zahtevajo, da dvigujeta telefon, ju grdo gledajo, če zamujata ...

Postali sta težni. Zeleli sta poklicati natakarka, tega smenila pa od nikoder. Ko sta ga vendarle zagledali in začeli kritični z rokami, da bi ga priklicali, se je možak mirno priključil skupini, ki je stala ob šanku in začel klepetati.

»Kakšna nesramnost!« je ogorčeno izjavila napudrana pjavolaska.

»Nesramno govedzalo,« je še bolj vroče krivno pristavila rjavolaska.

Natakark pa je še naprej hladnokrvno kramljal s svojimi mi znanici o tem in onem. »Če bi bila jaz direktor,« je rekla napudrana pjavolaska, »bi mu že pokazala. Le kaj si misli, da je tukaj zato, da klepeti s prijatelji ali zato, da streže!«

Prijatelji si nista mogli kaj, da ne bi precesali vseh nesramnosti, ki se dandanes dogajajo.

»Pomisli, skočim iz službe k frizerki, tam pa čakam, da mi gredo lasje pokonci. Pride gospa — ta pa ta — ki jo vzamejo naprej. Pride prijateljica in začne neskončen pogovor o svojih znanoin, ti pa čakaj,

medtem ko imaš v službi še toliko dela, da sam ne veš, kje se te glava drži.«

»Res je, sramota, povsod je tako. V trgovini prodajalke mislijo, da so manekenke, vratarji pa se držijo važno, kot da bi bili generali direktorji. Si lahko misliš, da me zadnjič naš novi vratar ni hotel spustiti in je hotel vedeti kam grem?«

Ker natakarka še vedno ni bilo blizu, možakar, ki je nosil natakarske suknjič, pa tudi ni kazal namena, da bi se jima približal, sta najprej pod delni nekaj ostro izrečenih naukov o delovni disciplini, dodal nekaj botanično veterinarskih opisov strážnega osebeja in oddehli novemu, boljsemu lokalitki naproti.

Ko sta že dolgo čakali na avto-bus mestnega prometa, sta ugotovili, da je pojmovanje avtobusarjev, češ da so potniki zaradi njih in ne oni zaradi potnikov, odraz skrajne nesramnosti. Človek bi lahko rekel neodgovornosti do vseh potnikov, od dojenčkov, ki zmrzujejo, ko čakajo na avto-bus, pa do tistih, ki se jim mudi v službo, se posebej pa seveda do njih dveh, ki tako brezupno čakata.

Ko sta končno le dočkali avto-bus in nato prispeli v tako pričakovani lokal, so jih po zdravile pospravljene mize in narobe obrnjeni stoli.

»Kaj pa je zdaj to, saj še ni deset!«

Bogi Pogačnik

Kam v naglici

V naši občini se res ne moremo pritoževati nad pomikanjem telefonskih govorilnic, vsaj glede na druge ljubljanske občine. Kljub temu pa jih je očitno še premalo. V pošti se na primer neprestano tare ljudi, na tromostovju (na sliki), stojita dve govorilnici, ki sta redno zasedeni. Od desete do druge ure popoldan se vedno pri družbi še »rep« čakajočih.

A.S.

Usnjarji se obotavljajo

Povezovanje dela in sredstev v usnjarjski industriji širšega ljubljanskega območja poteka prepočasno, premalo je pobud za povezovanje vseh večjih podjetij usnjarjske stroke, čeprav obstojajo za združevanje vsi pogoji. Že dalj časa trajajo pogovori med predstavniki vrhnjske Industrije usnja, ljubljanskim podjetjem Koteks Tobus, delovno organizacijo UTOK Kamnik in nekaterimi drugimi organizacijami, ki s podjetji usnjene galanterije (Galant Ljubljana in TOKO Domžale) predstavljajo skoraj dve tretjini celotne slovenske usnjarjske industrije, vendar doslej omenjene organizacije združevanja dela s častno izjemo Vrhnice, ki so vzele pred časom pod svoje »okrilje« tovarno usnja v Sočanju, še niso našle skupnega jezika za povezovanje dela in sredstev.

To je bila osnovna ugotovitev nedavnega sestanka vodilnih delavcev prizadetih delovnih organizacij, zastopnikov

sindikata in sekretarjev OO ZK, ki ga je o problemih integracijskih gibanj v usnjarjski industriji širšega ljubljanskega območja organiziral medobčinski svet ZSS ljubljanske regije. Na njem je prišlo do ostre kritike razmer v kamniški tovarni UTOK, ki je sicer pripravljena začeti pogovore z vodilnimi predstavniki vrhnjske Industrije usnja o združevanju (vanjo naj bi se vključili tudi Koteks Tobus), toda poprej bo morala počistiti pred »lastnim pragom«. Kamničani so se namreč znašli v težkem gospodarskem položaju, ki je posledica slabega poslovanja, neurejenih notranjih razmer in cele vrste drugih razlogov, ki zdaj tako ali drugače stojijo na poti prizadevanj za povezovanje dela in sredstev v usnjarjski industriji ljubljanske regije. Na drugi strani so Vrhnici pripravljeni takoj na integracijo usnjarjev, vendar pod pogojem, da Kamničani prej sanirajo sedanje poslovno stanje, ki je pripeljalo UTOK do milijardnih izgub.

Na sestanku so sindikalni delavci medobčinskega sveta ZSS predlagali, da bi po sanaciji razmer v podjetju UTOK najprej razdistribuirali vprašanje ali je med prizadetimi umestno govoriti o vertikalni ali horizontalni integraciji. Vse kaže, da bo pri nadaljnjih pogovorih obveljala druga inačica, zlasti se, ker želijo Vrhnici kot nosilci akcije za združevanje usnjarjev, da že pred povezovanjem dela in sredstev razčistijo zainteresirani dohodkovne in druge odnose, ki naj bi bili temelj kasnejšega horizontalnega združevanja. Iako bi s integracijo v tej panogi naposled prišli do nujno potrebne delitve dela — od klasične industrije usnja preko predelave usnja do usnjarjske galanterije. Pri tem ne gre prezreti nujno potrebne preskibe s kozami posebej s svinjskimi. Zadnji podatki namreč kažejo, da jih potrebuje usnjarjska industrija v ljubljanski regiji letos kar 13.000 ton. Domačih ni, uvožen pa ni mogoče dobiti iz preproste razloga, ker so jih ameriški in nekateri drugi proizvajalci podražili konec lanskega leta za okroglih 40 odstotkov, to pa pomeni, da si domača usnjarjska industrija ob uvoznih restrikcijah letos ne bo mogla privoščiti večjega uvoza svinjskih kož, marveč se bo hočeš nočeš morala preusmeriti na drugo proizvodnjo.

»Zadržek« pri zasnovanem povezovanju dela in sredstev usnjarjskih podjetij na širšem ljubljanskem območju potemtakem predstavlja tudi čedalje občutnejše pomikanje surovin. Zato je umesten predlog medobčinskega sveta ZSS ljubljanske regije, da bi poleg ustanovitve skupne komisije predstavnikov usnjarjskih podjetij, ki bi se kasneje vključile v sestavljeno organizacijo združenega dela, vzopredno čimprej poskrbeli za ustanavljanje posebnih poslovnih interesne skupnosti za preskrbo s surovinami, akcijo za njeno oblikovanje, pa naj bi vodil Koteks Tobus. V tem podjetju, ki je lani vodilo čudno poslovno politiko, docela v nasprotju s splošnimi stabilizacijskimi prizadevanji (izvažalo je namreč dragocene domače svinjske in druge kože, za domačo usnjarjsko industrijo pa jih ni imelo dovolj!), so zdaj uvideli, da morajo za vsako ceno najprej priskočiti na pomoč podjetjem usnjarjske industrije v ljubljanski regiji in v Sloveniji, šele potem pa misliti na nujno potreben izvoz surovin.

Predstavniki omenjenih delovnih organizacij bodo najprej pripravili elaborate o ekonomski upravičenosti združevanja usnjarjskih podjetij v ljubljanski regiji, že sedaj pa se bodo morali usnjarji odločiti za poslovno-tehnično sodelovanje.

I.V.

V LJUBLJANI SMO SE ODLOČILI ZA ...

Ureditev cestnega prometa

Ustavne spremembe, kakor tudi sprejetje novih zveznih in republiških predpisov na področju varnosti in urejanja cestnega prometa je narekovalo tudi ustrezne spremembe in usklajevanja odloka o ureditvi cestnega prometa v Ljubljani. Predvidene spremembe in dopolnitve v osnutku novega odloka so tehnične, predvsem pa vsebinske, saj je predlog odloka zasnovan na sklepih Skupščine mesta iz l. 1974, na smernicah družbenega razvoja Ljubljane, Odloku o programi izgradnje cestnega omrežja na območju mesta Ljubljane v 10-letnem obdobju ter v skladu z osnovami programa in načrtov razvoja vseh vrst cestnega prometa v Ljubljani v obdobju 1976-1980.

Zato je dan v predlogu odloka poseben poudarek zaščiti pešcev, povečanju površin, namenjenih pešcem v središču mesta, izboljšanju pogojev kolesarskega prometa in prednostim javnega mestnega prometa, zlasti v ožjem središču mest, kar se še posebej odraža v predlogu prometnega režima. To pa pomeni omejevanje individualnega motornega prometa, strožji režim dostave v zaščitena območja, hkrati s tem pa tudi boljše organiziran mestni javni potniški promet.

Pri sestavi predloga Odloka je bilo zaradi splošne zaščite pešca in njegovega okolja ter interesov trgovine, turizma in gostinstva, potrebno dokončno

predvideti radikalne, vendar vzdržne ukrepe, ki bodo sicer za nekatere pomenile določene težave, ki pa se jih bo dalo z boljše organizacijo dela premostiti. Prevladal je že poudarjeni splošni interes pešcev in zaščite okolja, kot je to primer tudi že v večini jugosloveskih in evropskih mest.

Če se podrobneje sprehodimo skozi predlog odloka, potem velja omeniti v prvi vrsti 4. člen, ki pravi: »Območje mesta Ljubljane obsega tri kategorije prometnih površin: 1. posebne prometne površine za pešce, 2. ožje središče mesta (območje znotraj cestnega območja, 6. člen tega odloka), 3. javne prometne površine izven ožjega središča mesta, na katerih je prepovedano ali omejeno ustavljanje izroma parkiranja.«

Omenili smo 6. člen, ki pravi: »ožje središče mesta obsega območje, ki ga omejujejo: Trg OF—Resljeva cesta—Kopitarjeva ulica—Krekov trg—Grajski predor—Karlovška cesta—Cojzova cesta—Aškerčeva cesta—Trg Mladinskih delovnih brigad—Prešernova cesta.« Promet na posebnih cestnih površinah za pešce bo dovoljen samo za stanovalce tega območja, za dovoz in odvoz blaga ter za vozila komunikacijskih služb, avtotaksijev, vendar samo ob določenem času. Stanovalci bodo morali imeti na svojem vozilu posebno dovolilnico nalepko, ki jo bo izdal pristojni upravni organ SML (organ za promet).

S.D.

GOCOVI VTISI

Beton za zlato

Res, tak je kot zlato. Zlasti v stanovanjski izgradnji. Sicer se ne blešči tako, barva je celo nekoliko umazana pa nič huđega. Še bolj čudno barvo bi beton imel, če bi revež vedel, kaj vse se pod njim ali v njem skriva.

Cene rastejo. Nekateri hočejo to preprečiti pa ničesar ne morejo. Drugi tega nočejo preprečiti, pa jim nihče ne more ničesar. Človek ne ve, kaj bi dejal. Dosti gradbenikov krvavo zasluži svoj denar. Kljub temu je skoraj ni zgradbe, ki bi bila postavljena ob roku. Ali se rokov nečemo držati ali pa jih ne znamo preračunavati. Zemljišča niso pravčasno opremljena, obrtniška dela kasnjajo. Cene medtem mirno rastejo in beton polzati.

Preveč vgrajenega betonskega železa poviša ceno. Napaka je dobesedno skrita. Zgradba se začne nagibati. Gradnja zaradi sanacij stoji. Cena investicije raste. Strop, tovarniške hale se podre. Ponovno ga je potrebno zgraditi, stroški pa, oho — ho ...

Penali. Penalov ne poznajo samo v nogometu, ampak tudi v gospodarstvu. Plačujejo jih za zamujene dobave. Ali ste, ljudje moji, že slišali, da bi gradbeno podjetje plačalo penale ali pa znižalo ceno kupcu, ki čaka na stanovanje več mesecev dlje, kot piše v pogodbi?

Zgodbico poznate. Tisto o arhitektu in o zdravniku. Namreč, arhitektove napake vidi ves svet, zdravnikove pa pokrje zemlja. Videti je, da se je sporočilo zgodbe preselilo na področje gradbeništva. Vsi vemo za napake, vsi jih gledamo, odpraviti pa jih ne moremo ali pa nočemo.

Pravijo nekateri, da so cene realne. Odvisno od kod gledaš. Če gledaš skozi žep kupca — drag si mi, drag, domači kot. Druga plat medalje pa pravi, da je nadpovprečna rast akumulacije v gradbeništvu, visoka rast osebnih dohodkov, stagnacija produktivnosti itd., stvarnost, ki se odraža v nestvarnih cenah. Družabna igrice »Monopoli« se odvija v gradbeništvu.

Zato, otroci moji, ki se odločate za poklic, hajmo v gradbeniškega! Karkoli storiš, vse je bogato poplačano in preplačano, nihče te ne bo kaznoval za napake, počneš kar hočeš in ljudje so ti hvaležni. Saj ni nikogar, ki bi jim kajčice postavljali. Če tebe nočejo, nimajo nikogar. Zato pa, udi po siromaku! Ožni ga, kolikor se da, dokler le denar ima. Jutri ga morda ne bo več imel. Zato navij cene, naj plačajo tvoje napake, če so toliko neumni. Sicer pa, če ne bodo plačali, pa ključa ne bodo dobili. Še prosili bodo zanj!

Tako. Pravljica se tu konča. Pravljica, ki je resnična. Resnična in draga. Prav zares, najdražja pravljica. Molj je zlato, pravijo. Kaj molj, beton, beton!

Gorazd Marinček